

LATINA JAKO JAZYK ODBORNÉHO TEXTU

**PŘÍLOHA 1
VÝBĚROVÁ LATINSKÁ FRASEOLOGIE
K LEKCI 1**

Jak překládat české texty do latiny

<p>Věc Věc se má takto Toto je stejná věc/případ To je úplně jinak/s tím se to má zcela jinak</p> <p>Věc s sebou přináší Věc se mi líbí/doporučuje se Schvaluji to/doporučuji tu věc Věc dospěla k tomu/je v tomto stavu</p> <p>Uvést něco do původního stavu</p> <p>Věc se dobře daří Věc se nedaří Všeobecně projednávaná věc Potíže/nesnáze Při tak velikých potížích/nesnázích Podle okolností/podle stavu věcí Za těchto okolností</p>	<p>Res Res ita est/ res ita/sic se habet Eadem est huius rei ratio Longe alia est huius rei ratio/ hoc longe aliter est Res (ita) fert (<i>nikoli secum</i>) Res mihi probatur Res a me probatur Res eo deducta est, ut/res in eum locum deducta est, ut Aliquid in aliquum statum restituere/aliquid in pristinum restituere Aliquid (bene/prospere) succedit/procedit Aliquid non succedit/aliquid parum procedit Res omnium sermone celebrata Iniquitas rerum In tanta rerum (temporum) iniquitate Pro tempore/pro re (nata) Quae cum ita sint</p>
<p>Začátek/vznik Začínat od něčeho, vycházet z něčeho</p> <p>Chystat, připravovat, chystat něco Skromný začátek Vznikat/ vycházet/začínat z/od Vycházet ze skromných začátků Počátky učenosti Vzniknout z něčeho, z něčeho vzejít Vznik a počátek Vyplynout/vycházet z Užitek vzniká/plyne/vychází z Dát se do práce/do něčeho Zmařit/pokazit/pokazit se</p>	<p>Initium Initium capere/incipere ab aliqua re/initium facere/initium ducere/initium sumere (alicuius rei) Parare + inf./aliquid Exiguum initium Ab aliqua re proficisci Ab exiguis initii proficisci Incunabula doctrinae Ex aliqua re nasci/manare Fons et caput Ex aliqua re redundare Utilitas efflorescit ex aliqua re Aggredi ad aliquid faciendum Ad irritum redigere aliquid/irritum reddere aliquid/ad irritum rediri/cadere</p>
<p>Pramen Čerpat z pramenů Čerpat z hlubokých a skrytých zdrojů Neznat/nevidět prameny Z téhož pramene vyplývá/vychází Prameny a podklady pro důkazy</p>	<p>Fons E fontibus haurire Reconditis atque abditis fontibus haurire Fontes non videre Ex eodem fonte fluunt/manant Argumentorum sedes ac loci</p>
<p>Dokončit/ukončit/konec/výsledek</p> <p>Dovést něco do konce Dojít do konce Mít šťastný konec/výsledek Mít výsledek</p>	<p>Finem imponere/finem affere /finem constituere alicui rei/finem habere Ad finem/exitum aliquid adducere/perducere Ad exitum pervenire/ad exitum adduci Felicem exitum habere Eventum habere</p>

<p>Příčina/důvod/záminka Uvádět/uvést příčinu, udat příčinu Z dostatečných příčin Vážné příčiny, nutné příčiny Ne bez příčiny Co bylo příčinou, že...? Příčina tkví v tom Příčinu je nutné hledat/spatřovat v ... Mnoho důvodů mě přimělo k tomu, abych... Předstírat příčinu Příčiny a účinky Vnější příčiny Vnitřní příčiny Důvody navzájem související V mnoha případech Poskytnout záminku ke kárání</p> <p>Pod záminkou Záminku vhodnou najít/nacházet Je více důvodů Předstírat něco</p>	<p>Causa Causam afferre Iustis de causis Magnaegravesnecessariae causae Non sine causa Quid causae fuit, cur...? Causa posita est in aliqua re Causa repetenda est ab aliqua re Multae causae me impulerunt ad aliquid/ut... Causam interponere/interserere Causae rerum et consecutiones Causae extrinsecus allatae Causae in ipsa re positae Causae (rerum) aliae ex aliis nexae Multis rebus/multis locis Ansas dare ad reprehendum/reprehensionis Per causam + genitiv Causam idoneam nancisci Multae causae in unum locum conveniunt Praetendere/praetexere aliquid</p>
<p>Účinek/účinky Na něco působit/mít účinek Velice k něčemu přispívat/prospívat něčemu Záležet na něčem</p> <p>Zakládat se na něčem Skládat se/být složen z něčeho Mít něco na zřeteli, přihlížet k něčemu</p> <p>Mnohonásobně V obojím případě Ostatně/sice/jinak Všemi způsoby Poněkud</p>	<p>Consecutiones Multum valere ad aliquid Multum afferre ad aliquid Positum/situm esse in aliqua re, contineri aliqua re Consistere in aliqua re Constare ex aliqua re Rationem alicuius rei habere/respicere aliquid Multis rebus/multis locis In utraque re Ceteris rebus (<i>nikoli cetera</i>) Omni ex parte/in omni genere/omnibus rebus Aliqua ex parte</p>

<p>Příležitost Vhodná příležitost/nabízí se vhodná příležitost Při vhodné příležitosti (ve vhodnou chvíli)/náležitě/vhodně Při každé příležitosti Dát/poskytnout někomu příležitost</p> <p>Najít příležitost Příležitost využít Zanedbat/nevyužít/opomenout/zmeškat příležitost</p> <p>Promeškat vhodnou příležitost Chopit se příležitosti Poskytnout příležitost/možnost komu/čemu</p> <p>Není příležitost k něčemu/něco udělat</p>	<p>Occasio Occasio datur/occasio offertur</p> <p>Occasione data/occasione oblata/per occasionem Quotiescumque occasio oblata est Occasionem alicui dare/occasionem alicui praeberere alicuius rei/ad aliquid faciendum Occasionem nancisci Occasione uti Occasionem praetermittere/amittere (z nedbalosti)/omittere (úmyslně)/dimittere (dobrovolně) Occasioni deesse Occasionem arripere Facultatem alicui dare alicuius rei/ut possit, potestatem/copiam alicui dare/facere + gen. gerund. Nulla est facultas alicuius rei</p>
<p>Podezření Dát podnět k podezření Být něčím pohnut/ponoukán Jakousi náhodou Náhodou/namátkou</p>	<p>Suspicio Locum dare suspicioni Adduci aliqua re/ad aliquid/ut Nescio quo casu + ind. Temere et fortuito/forte (et) temere</p>
<p>Pomoc Poskytnout někomu pomoc Přijít někomu na pomoc Okamžitá pomoc Být velmi důležitý Nebýt (vůbec) důležitý Působit na něco/mít na něco vliv</p> <p>Přikládat něčemu/někomu velkou důležitost Dobře jsi udělal, že jsi...</p> <p>Prosit/žádat Někoho snažně/velice/usilovně prosit</p> <p>Žádat a prosit</p>	<p>Auxilium Auxilium/opem/salutem ferre alicui Auxilio alicui venire Auxilium praesens Magni momenti esse Nullius momenti esse Momentum affere ad aliquid/pertinere ad aliquid/magnam vim habere ad aliquid Multum (aliquid) alicui rei/aliqui tribuere Recte/bene fecisti quod...</p> <p>Orare/obsecrare Orare et obsecrare aliquem magnopere/vehementer/etiam atque Rogare aliquem</p>

<p>Vědy/umění/vědecká práce</p> <p>Vědecké zaměstnání, činnost Nemít smysl pro umění Učenci Zabývat se vědami Vědecky pracovat Pracovat v nějakém vědeckém oboru Studovat velmi pilně Usilovně vědecky pracovat Věnovat vědám veškerou píli/snahu/energii</p> <p>Mít touhu po věděni Zcela se ponořit do studia Znát/vědět něco z teorie Znát/vědět něco z praxe Spojit teorii s praxí Praxe potvrzuje teorii Mít jen teoretické znalosti</p>	<p>Optima studia/ bonae, optimae liberales ingenuae artes <i>nebo</i> disciplinae</p> <p>Litterarum studium/tractatio Abhorre ab artibus (<i>proti</i> delectari artibus) Homines litterarum studiosi/homines docti Litteras colere In studio litterarum versari In aliquo litterarum genere versari Summo studio in litteris versari In litteris elaborare Omne studium in litteris collocare/ad litteras conferre Litterarum studio trahi/ trahi, ferri ad litteras Litteris incumbere Ratione/doctrina aliquid cognitum habere Usu aliquid cognitum habere Doctrinam ad usum adiungere Usus confirmat doctrinam Mediocriter a doctrina instructum esse</p>
--	---

Vzdělání	
Vědecky se vzdělávat	Animum doctrina excolere/litterarum studio se dare/ingenio litteris se dare (dedere)
Vzdělávat někoho ve všech vědách	Omnibus doctrinis expolire aliquem
Vzdělávat tělo i duši	Animum et mentem conformare aliqua re
Být vzdělaný	Artium studiis eruditum esse
Učenec	Vir/homo doctus, litteratus
Veliký učenec/vzdělanec	Vir doctissimus
Člověk schopný/znalý/zdatný	Homo intelligentissimus
Učenec/vzdělanec	Vir perfecte planeque eruditus
Všestranně vzdělaný člověk	Vir omni doctrina eruditus
Žádný učenec	Nemo doctus
Vynikající vzdělání	Doctrina exquisita/subtilis/elegans
Hluboké vědomosti	Doctrina recondita
Získat vědomost o něčem	Scientiam alicuius rei consequi/ scientia comprehendere aliquid
Mít hojné vědomosti	Multa cognita/percepta habere/multa didicisse/multarum rerum cognitione imbutum esse (<i>proti</i> litterarum/eruditionis expertem esse <i>nebo</i> rerum rudem esse)
Vzdělávat se	Animum/ingenium excolere (<i>nikoli</i> colere)
Vzdělanost, vzdělání	Animi/ingenii cultus (<i>nikoli</i> cultura)
Mít vědecké vzdělání	Optimis studiis/artibus
Být nevzdělaný, neuhlazený	Optimarum artium studiis eruditum esse litteras scire
Být dobře vzděláván	Ab omni cultu et humanitate longe abesse
Mít někoho za učitele	Liberaliter/ingenue/bene educari
Vzdělanci/intelligence	Disciplina alicuius uti/magistro aliquo uti
Být vzdělaný	Homines litteris ac studiis doctrinae dediti
Být velmi vzdělaný	Doctum esse, doctrina ornatum esse
Rozmanitost vzdělání	Litteris egregie imbutum esse/ doctrina abundare/non mediocriter exercitatum esse
Vyšší vzdělání	Varietas litterarum (varia scientia praeditum esse)
Vzdělávat se	Artes elegantes et ingenuae (bonae, liberales)
Mít čas na vědecké vzdělávání	Versari in studio litterarum
Vědecky se vzdělávat	Otio studioque abundare
Studovat	Ingenium excolere disciplinis
Věnovat se jinému oboru, studiu	Litteris studere (operam dare)/in studio litterarum versari/tempus litterarum studiis dare
Získat nějakou vědomost	Ad aliud studium se transferre
	Artem aliquam tenere

<p>Vědět/znát Dobře vím</p> <p>Znát něco dobře Není mi neznámo/je mi (dobře) známo Je mi jasné Pokud vím To je jisté Něco jistě vědět To lze tvrdit s jistotou Obecně je známo, vůbec se říká Když přišla zpráva/bylo oznámeno Oznámit/ohlásit/vzkázat někomu něco</p>	<p>Probe scio/non ignoro/non nescio aliquid/ haud ignarus sum/non inscius sum/me non fugit/mihi exploratum est/perspectum habeo aliquid</p> <p>Penitus cognitum habere aliquid</p> <p>Non sum ignarus/nescius</p> <p>Me non fugit/praeterit</p> <p>Quantum scio/quod sciam</p> <p>Hoc certum est</p> <p>Aliquid compertum habere</p> <p>Illud pro certo affirmare licet</p> <p>Vulgo dicitur/pervulgatum est</p> <p>Nuntio allato/accepto</p> <p>Certiozem facere aliquem (alicuius rei/de aliqua re)</p>
<p>Pamatovat si/paměť/zpaměti Mít dobrou paměť Uchovat něco v paměti, zapamatovat si</p> <p>Pamatovat na Rozpomenout se/vzpomenout si Někomu něco připomenout</p> <p>Učit se něco nazpaměť</p> <p>Umět něco zpaměti/nazpaměť</p> <p>Něco přednášet zpaměti Vzpomenout si na něco Vzpomenout si/vzpomínat na věci minulé</p>	<p>Magna (acri) memoria esse</p> <p>Memoria tenere/retinere/custodire/ complecti/ comprehendere aliquid</p> <p>Memorem esse + <i>genitiv</i></p> <p>In memoriam alicuius redire</p> <p>In memoriam alicuius redigere/reducere aliquid (<i>nikoli</i> revocare)</p> <p>Ediscere, memoriae mandare (tradere) aliquid</p> <p>Memoria complecti aliquid/memoria tenere aliquid</p> <p>Memoriter narrare/pronuntiare aliquid</p> <p>Recordari aliquid</p> <p>Praeterita memoria repetere</p>
<p>Zapomenout</p> <p>Být zapomenut</p> <p>Být zcela zapomenut Ztratit původní předmět bádání ze zřetele O někom nemluvit/zamlčet Nedávat pozor na doslovné znění, ale na úmysl autora Kdybych chtěl také pominout toto/upustit od tohoto</p>	<p>Oblivisci alicuius rei (aliquid)</p> <p>Memoriam alicuius rei abicere</p> <p>In oblivionem venire/oblivione deleri</p> <p>Oblitterari/obsolescere</p> <p>In oblivione iacere</p> <p>Omittere id, quod quaeritur</p> <p>Omittere aliquid</p> <p>Scriptum omittere, scriptoris sententiam considerare</p> <p>Etiam si recedam a...</p>

<p>Rozhodnutí Jsem rozhodnut Jsem pevně odhodlán Mám pevné předsevzetí/pevně jsem si předsevzal/rozhodl jsem se Nevím, k čemu se přiklonit/jak se rozhodnout/jsem na rozpacích Nejsem rozhodnut Rozhodnout se pro něco Mé rozhodnutí je pevné</p> <p>Dojít k pevnému rozhodnutí Jsem skálopevně rozhodnutý Dosud nerozhodnutá/nevyřízená věc Nechat si v něčem volnou ruku Vše záleží na tom Co na tom záleží? K čemu je to, abych... Pokud záleží na mně Je na tobě rozhodnout v této věci Nechat něco na něčí vůli/na něčím uvážení Podle tvé vůle/podle tvého zdání</p>	<p>Certum (mihi) est Certum deliberatumque est Stat mihi sententia</p> <p>Incertus sum, quid consilii capiam</p> <p>Mihi non constat (+ <i>nepřímá otázka</i>) (In) animum inducere/descendere ad aliquid Sententia mihi stat facere aliquid/deliberatum et constitutum est mihi aliquid/certum deliberatumque mihi est aliquid Certa in sententia consistere Nihil mihi deliberatius est Res integra est Integrum/causam integram sibi reservare In ea re omnia vertuntur Quid (nihil) attinet? + <i>inf.</i> Quantum in me (situm) est Penes te arbitrium huius rei est Arbitrio alicuius omnia permittere Arbitratu tuo</p>
<p>Úmysl, záměr Mám v úmyslu Mít něco v úmyslu/zamýšlet něco O něčem přemýšlet/na něco myslet Směřovat k něčemu/vyhledávat něco/hledět si něčeho Dosáhl svého záměru</p> <p>S tím úmyslem, aby Právě za tím účelem Mám na mysli/je mým úmyslem/mám v úmyslu Co to znamená?</p>	<p>Consilium Consilium est + <i>inf.</i> + ut Cogitare (meditari, sequi) aliquid Cogitare de aliqua re Spectare aliquid/ad aliquid</p> <p>Id, quod voluit, consecutus est/ad id, quod voluit pervenire Eo consilio/ea mente, ut Ad id ipsum In animo habeo/mihi est in animo + <i>inf.</i></p> <p>Quid hoc rei est?</p>

<p>Mám v úmyslu Provést záměr/úmysl Trvat/vytrvat na svém záměru Umínit si/pojmout úmysl/předsevzít si</p> <p>Změnit úmysl/záměr/rozmyslet se jinak Řídit se svou vlastní vůlí Společně se poradit/radit Radit se/uvažovat Poradit někomu, aby Něco podniknout/začít/iniciovat Mít pro něco ručitele/hodnověrnou osobu Vzít/brát/žádat někoho o radu Nad něčím uvažovat Rozvažovat Přemítat o něčem Něco se bere v úvahu/v potaz Po náležitě úvaze</p> <p>S rozmyslem</p> <p>Cíl/účel Usilovat o nejvyšší cíle/spět k nejvyšším cílům Mít na mysli velké cíle Dosáhnout stanoveného cíle Minul jsi svůj cíl/vzdálil ses od svého cíle</p> <p>Dosáhnou (dosahují) toho, co jsem zamýšlel Dosáhl jsem toho, co jsem si nejvíc přál</p> <p>Za jakým účelem ? K tomuto účelu/s tímto úmyslem</p> <p>Snadněji se to řekne než udělá (uskutečnit záměr je těžké)/provedení/uskutečnění je těžší než záměr Jaký to má cíl?</p> <p>Jeden chce toto, druhý něco jiného</p>	<p>Propositum est mihi + <i>inf.</i> Propositum assequi/peragere In incepto/conatu perstare Consilium capere/inire (de aliqua re/s <i>gen. gerund./s inf./ řídčeji s ut</i> Consilium/sententiam mutare Suo consilio uti Consilia inter se communicare Consultare/deliberare (de aliqua re) Auctorem esse aliqui, ut Auctorem (principem) esse alicuius rei Auctore aliquo uti/auctoritatem alicuius sequi Consilium petere ab aliquo Secum (cum animo) reputare aliquid Considerare in/cum animo/secum aliquid Agitare (in) mente/(in) animo aliquid Aliquid cadit in deliberationem Re diligenter considerata/perpensa/omnibus rebus circumspectis Inita subductaque ratione</p> <p>Summa sequi</p> <p>Magna quaedam spectare Ad propositum finem pervenire Aberrasti ab eo, quod tibi proposuisti (a proposito) Assequor, quod mihi proposui/quod volui Assecutus sum, quod flagrantissime concupiveram Quam ad rem ? quod spectans ? Ad eam rem, id spectans/eo consilio/ea mente Sunt facta verbis difficiliora</p> <p>Quorsum haec spectant?/Quorsum hoc (haec)? Alii alio tendunt</p>
<p>Přesvědčení Přesvědčil jsem se/nabyl jsem přesvědčení Jsem přesvědčen Bud' přesvědčen Nechej se přesvědčit/přesvědč se Chci, aby ses o tom přesvědčil Nabývám přesvědčení/přesvědčuji se Nemohu se o tom přesvědčit Chovat se podle svého přesvědčení/ postupovat podle svého přesvědčení</p>	<p>Mihi persuasum est Mihi persuasi Persuade tibi Velim tibi ita persuadeas Sic volo te tibi persuadere Adducor, ut credam Non possum adduci, ut (credam) Suo iudicio uti</p>

Být přesvědčen Potvrdit své přesvědčení	Persuasum habere/exploratum habere Animi sui iudicium comprobatum videre
Úsilí/píle/práce/dílo Usilovat o chválu/slávu Být veden ctižádostí Starat se/dbát o dobrou pověst Velice se snažit, aby... Vynaložit velkou píli/péči, velmi se snažit Horlivě/pilně se něčím zabývat Horlivě se něčemu věnovat Vynaložit všechno/nic neopomenout, aby... Vynaložit veškeré vědění a píli, aby Vynaložit na něco úsilí/námahu Dílo Mistrovské dílo Pracovat/konat práci Chopit se díla/dát se do práce Dokončit dílo Věc stojí mnoho práce a potu/namáhavá práce Neustávat v práci/nepřerušit práci Ani na chvíli v práci nepřestat Vyhýbající se práci Usilovat o něco Něčemu se věnovat/ o něco se snažit Snažit se velmi/ze všech sil Stát a usilovat/snažit se o to, aby Podle svých sil se snažit/vynasnažit se, aby Vzít na sebe úkol/práci Provést/vykonat úkol Být zaměstnán/zaneprázdněn/zaobírat se Plnit svůj úkol Vykonávat své povolání/poslání Dát se do práce Dokončit úkol Vzít na sebe závazek/úkol Vážít si někoho/ctít někoho/mít někoho	Laudem/gloriam quaerere Gloria duci/laudis studio trahi Famae servire/consulere Studiose/diligenter/enixe/sedulo/maxime dare operam, ut... Egregiam operam (multum/plus etc. operae) dare alicui rei/operam alicui rei tribuere/in aliquid conferre/operam (laborem/curam) in/ad aliquid impendere Studium/industriam (<i>nikoli</i> diligentiam) collocare/ponere in aliqua re Incumbere in/ad aliquid Summa ope eniti, ut..., nihil praetermittere, quin..., nihil reliqui facere ad Eniti omni scientia ac diligentia, ut... Operam impendere in aliquid Opus Opus summo artificio factum/opus omnibus numeris absolutum Opus facere Opus aggredi/ad opus faciendum accedere Opus perpolire atque conficere (absolvere) Res est multi laboris et sudoris Laborem non intermittere Nullum tempus a labore intermittere Fugiens laboris Operam dare alicui rei/ operam navare alicui rei/ operam conferre ad (in) aliquam rem/ studium ponere (consumere) in aliqua re Id agere ut, operam dare ut Omnibus viribus/nervis contendere, ut /omni ope atque opera/omni virium contentione eniti, ut Contendere et laborare, ut Pro viribus eniti et laborare, ut Negotium suscipere Negotium obire/exsequi Occupatum esse in aliqua re/intentum esse alicui re Munus suum praestare Munere suo fungi, munus suum exsequi Se conferre et convertere ad aliquid Mandatum conficere Onus suscipere Aliquem honore

<p>v úctě Prokazovat někomu zvláštní úctu Přistoupit k nějaké věci Přistoupit blíže k něčemu Bezpodmínečně na něco přistoupit Vůbec se něčím nezabývat Razit si k něčemu cestu/zjednat si k něčemu přístup Být k něčemu pevně odhodlán</p> <p>Trvat na něčem Vyříditi něco Dělat něco rád/se zalíbením Stát někomu v cestě Změnit celý pohled na věc</p>	<p>afficere/augere/ornare/prosequi Aliquem colere et observare Ingredi (intrare) in aliquam rem Propius accedere ad aliquid Penitus in aliquid se demittere Omnino non attingere aliquid Aditum ad aliquid sibi comparare</p> <p>Statutum (certum) deliberatumque habere aliquid/animo paratum esse Perstare (persistere, perseverare) in aliqua re Transigere rem/negotium conficere Vehementer amplecti aliquid Obstare atque officere alicui Totum convertere</p>
<p>Mysl/porozumění Mysl k něčemu obrátit/věnovat se něčemu Bedlivě něco pozorovat/všimát si/zkoumat</p> <p>Být při smyslech/mít rozum Nebýt při smyslech/nemít rozum Představit si Myslet si Předem si představit /dopředu Něco si v duchu představit/vytvořit Odvrátit někoho od něčeho Něčí myšlenky usměrnit do určitého směru, který si věc žádá Rozumět něčemu</p> <p>To jsem si pomyslel/na tuto myšlenku jsem přišel/toto mě napadlo Napadá mě tato myšlenka</p> <p>Něco mě napadá</p> <p>Přivést někoho na myšlenku, že Přemýšlet o něčem Obrátit veškeré své myšlenky k něčemu Vytvořit si pojem/představu</p> <p>Své myšlenky písemně zachytit Obraznost/představivost Živá představivost</p>	<p>Animum attendere ad aliquid Diligenter attendere (aliquid) (<i>proti alias res nebo aliud agere</i>) Mentis compotem esse Mente captum esse/mente alienata esse Animo/cogitatione aliquid fingere/informare Animo concipere aliquid Animo/cogitatione aliquid praecipere Cogitatione sibi aliquid depingere Animum alicuius avertere ab aliqua re Animum alicuius, quocumque res postulat, impellere Animo/mente/cogitatione aliquid comprehendere/complecti In eam cogitationem incidi</p> <p>Haec cogitatio subit animum/illud succurrit mihi Mihi in mentem venit alicuius rei/aliquid animo meo obversatur Aliquem ad eam cogitationem adducere, ut Cogitationem/animum in aliquid intendere Omnes cogitationes ad aliquid conferre Notionem/rationem alicuius rei in animo informare/animo concipere Cogitationes suas litteris mandare Ingenium/cogitatio Ingenii vis/celeritas</p>

<p>Nadání Mít nadání Mít velké nadání Přirozené nadání Duševní tupost Dokonalý a úplný Dosáhnout dokonalosti Ideál Mít vlohy/nadání Být velice nadaný Dělat pokroky v něčem Prospívat v něčem</p>	<p>Ingenio valere Ingenio abundare Natura et ingenium Ingenii tarditas Perfectus et absolutus Ad perfectionem (ad summum) pervenire Species optima/eximia, specimen Bona indole (vždy v sg.) praeditum esse Summo ingenio praeditum esse In aliqua re progressus facere/proficere/progredi Aliquid efficere/consequi in aliqua re</p>
<p>Mínění/názor Vytrvat/trvat na svém mínění/názoru Tohoto mínění se držím Ustoupit od svého mínění/netrvat na svém názoru Být od svého mínění odvracen/odrážen/odstrašován Přivést někoho na svou stranu/ke svému mínění/názoru Přidat se k mínění někoho/přistoupit k jeho názoru/ztotožnit se s něčím názorem Mít tentýž názor/být stejného mínění Projevit/pronést své mínění Řekni, co myslíš Řekni své skutečné mínění Jsem toho mínění, že si myslím... V tom smyslu mluvit obšírněji Podle mého mínění/jak se mi zdá Kolik hlav, tolik rozumu Podle přání Mít mínění o něčem Něco je pevně stanoveno (dáno) Stát si za svým názorem Změnit něčí názor Zprostředkovat někomu nové názory, myšlenky Vytvořit si názor, udělat si obrázek Upustit od svého názoru Souhlasit s něčím názorem Změnit názor Vnutit někomu svůj názor</p>	<p>In sententia manere/permanere/perseverare/perstare Illud/hoc teneo A sententia sua discedere/de sententia sua decedere/(de) sententia desistere De sententia deieci/depelli/deterreri Aliquem ad suam sententiam perducere/in suam sententiam adducere Ad alicuius sententiam accedere/sententiam alicuius sequi Idem sentire (<i>proti</i> dissentire ab aliquo) Sententiam suam aperire Dic, quid sentias Dic, quod sentis In hac sum sententia, ut...putem Plura in eam sententiam disputare Ut mea fert opinio/ut mihi quidem videtur/mea (quidem) sententia Quot homines, tot sententiae Ex sententia Sententiam aliquam tueri Fixum et statutum est aliquid Perseverantiam sententiae suae retinere Demovere/deiecere/deducere aliquem de sententia Animo novas opiniones inserere Opinionem mente comprehendere A sua sententia discedere/sententiam remittere In sententiam alicuius ire/concedere Sententiam mutare Iudicium alicuius subire</p>

<p>Soudit/usuzovat/mýlit se Soudit/usuzovat z něčeho o něčem</p> <p>Podle sebe (podle sebe o jiných) soudit Něco se zakládá na pouhé domněnce</p> <p>Mylná domněnka Předsudek Vyznat/říci pravdu Touha poznat/vypátrat pravdu Velice se přiblížit pravdě Být pravděpodobné Mluvit pravdu, vážit si pravdy Jestliže se jedná o pravdu/ptáš-li se, co je pravda/hledáš-li pravdu Neznát pravdu Velice se mýlit/být zaslepený Obecně rozšířený omyl Vyvést z omylu Napравit omyl Poučit se z chyb Někdo má zcela mylný názor Upustit od svého omylu, uvědomit si svou chybu Mýlit se, zmýlit se Mýlit se, chybovat Nemýlím-li se Neklamu-li se Neklame-li mě všechno</p>	<p>Coniecturam alicuius rei facere/capere ex aliqua re De se (ex se de aliis) coniecturam facere Aliquid in coniectura positum est/aliquid coniectura nititur/continetur Opinionis error Opinio praeiudicata Verum profiteri/dicere Veri videndi/investigandi cupiditas Proxime ad verum accedere A vero non abhorrere/veri simile esse Verum dicere/verum fateri/aperte loqui Si verum quaeris (quaerimus)</p> <p>Expertem esse veritatis In magno errore versari Error longe lateque diffusus Errorem tollere Errorem corrigere/deponere Calamitate doctum esse Sententia alicuius in magno errore est Errorem suum deponere</p> <p>Errare/in errore versari Labi per errorem Nisi fallor Nisi (animus) me fallit Nisi omnia me fallunt</p>
<p>Pochybovat Pochybovat o něčem Mít pochybnost/pochybovat o něčem Dostat se do pochybností Nechat něco nerozhodnuté/nejisté</p> <p>Beze (vší) pochybnosti Beze všeho rozmyšlení Nemít žádné pochyby Zahnat/zbavit se pochybností Ani ty nejmenší pochyby Být ve velkých rozpacích/těžkostech Nerozvázně Být nejistý/nerozhodný Váhat Rozvázně/s rozvahou/rozvážný Být nejasný Učinit něco nejistým Přirozený/ samozřejmý/nefalšovaný Prokázat něco jako falešné</p>	<p>In dubium vocare In dubio ponere, esse, animi pendere In dubium venire Aliquid in medio/in dubio relinquere/aliquid dubium/incertum relinquere Sine dubio (<i>nikoli sine ullo dubio</i>) Sine ulla dubitatione Dubitationem non habere Omnem dubitationem expellere Ne tenuissima quidem dubitatio In magnis versari angustiis Per imprudentiam Incertum esse Animo fluctuari Prudens In tenebris iacere Ad incertum revocare aliquid Innatus/nativus/ insitus Incorruptus atque integer Coarguere aliquid</p>

<p>Příklad/vzor Příklad dobrý/výborný příklad Příklad jasný Příklad znamenitý Příklad uvést Uvádět/citovat příklad Odkazovat někoho na příklad Uvést, jmenovat někoho (něco) jako příklad</p> <p>Něco potvrdit, dokázat příklady</p> <p>Vysvětlit něco příklady Příklady vybrané z římského (řeckého) dějepisu Hromadit příklady Uvádět podobné příklady Rozeznat v něčem podobný příklad</p> <p>Vzít si někoho za příklad</p> <p>Řídit se v něčem něčím návodem Uvést někoho jako (hodnověrného) svědka Tak se například vypravuje</p>	<p>Exemplum/auctoritas Exemplum clarum/praeclarum Exemplum luculentum/illustre Exemplum magnum/grande Exemplum afferre/exemplo uti Exemplum proferre Ad exempla revocare aliquem Aliquem (aliquid) exempli causa ponere/ proferre/nominare/commemorare Aliquid exemplis probare/comprobare/ confirmare Aliquid exemplis ostendere Exempla a rerum Romanarum (Graecarum) memoria petita Multa exempla in unum (locum) colligere Similitudines afferre Similitudinem alicuius rei perspicere in aliqua re Sibi exemplum alicuius proponere ad imitandum/sibi aliquem ad imitandum proponere Auctore aliquo uti ad aliquid Aliquem testem, auctorem citare Ut narratur</p>
<p>Vážnost/důstojnost/autorita/vliv Mít velikou vážnost/vliv</p> <p>Mít u/na někoho velký vliv Získat (si) vážnost/autoritu/respekt</p>	<p>Auctoritas Magna auctoritate esse/magna auctoritas est in aliquo/multum auctoritate valere/posse apud aliquem Magna auctoritas alicuius est apud aliquem Auctoritatem/dignitatem sibi conciliare/parare</p>

<p>Filozofie/filozofická škola Oddat se filozofii, studiu filozofie</p> <p>Být milovníkem filozofie Filozofické předměty/to, co je předmětem filozofie Důkladně znát filozofické nauky/filozofii</p> <p>Ony názory jsou již zastaralé, překonané</p> <p>Teoretická filozofie</p> <p>Praktická filozofie Filozofická škola Být stoupencem/přívržencem</p> <p>Stoupenci Platona, Platonovci</p> <p>Otevírat školu, vlastnit školu Vycházet z něčí školy Stát se něčím žákem</p>	<p>Se conferre ad philosophiam, ad philosophiae/sapientiae studium Philosophiae (sapientiae) studio teneri Quae in philosophia tractantur</p> <p>Praecepta philosophorum (penitus) percepta habere Illae sententiae iam pridem explosae et eiectae sunt Philosophia, quae in rerum contemplatione versatur/quae artis praeceptis continetur Philosophia, quae in actione versatur Disciplina/schola/familia/secta Sectam alicuius sequi/ disciplinam alicuius profiteri/persequi Qui sunt a Platone/Platonis disciplina, qui profecti sunt a Platone, Platonici Ludum aperire/habere A disciplina alicuius proficisci In disciplinam alicuius se tradere</p>
<p>Soustava/princip/zásada Přísně logicky něco uspořádat</p> <p>Řádné vzdělání Soustavně o něčem vykládat Veškerý řád svrhnout Soustavně pokračovat/o něčem stále pojednávat Začít novým způsobem/zavést nový způsob Vycházet z pevných zásad/principů Mé zájmy to vyžadovaly Principy/zásady (něčí) Držet se pevně zásad Nechat se od svých zásad něčím odvrátit Zůstat věrný svým plánům</p>	<p>Ratio/disciplina/ratio et disciplina/ars Ratione, eleganter (<i>pro</i>ti nulla ratione, ineleganter, confuse) disponere aliquid Ratio et doctrina Ad rationis praecepta accommodare aliquid Totam rationem evertere/<i>pas</i>. iacet tota ratio Ratione et via/ via et ratione progredi, disputare Novam rationem ingredi A certa ratione proficisci Meae rationes ita tulerunt Instituta alicuius Instituta tenere Ab institutis suis abduci aliqua re Uti instituto suo</p>
<p>Definice Definovat věc Začít od definice Vymežit téma</p> <p>Postupovat důsledně Dát něco do pořádku Navázat opět na nit vyprávění Být v těsném spojení/Být těsně spojen</p> <p>Lišit se kvalitou, ne počtem Být nesouvislý/nemít žádné souvislosti V nepořádku/zmatený</p>	<p>Rem (res) definire A definitione proficisci Constituere, quid et quale sit, de quo disputetur Ordinem sequi (tenere) In ordinem redigere aliquid Ad rerum ordinem redire Arte (artissime) coniunctum esse/ apte (aptissime) cohaerere Genere, non numero differre Diffusum/dissipatum esse Confusum/perturbatum esse</p>

<p>Důkaz Podstatný, pádný důkaz Uvést/podat důkaz Důkazem toho je to, že... Uvést, potvrdit důkazy/nezvratně dokázat</p> <p>Vzít, brát odněkud důkaz</p> <p>Držet se důkazu Vyvrátit důvody Uvést rozumný důvod Čerpat důkazy Dokázat/potvrdit něco</p> <p>Dodávat platné důkazy Upustit od ostatních důkazů</p> <p>Uzavřít/usoudit z něčeho</p> <p>Závěr dokazuje/Ze závěru plyne Dejme tomu, že... Předpokládejme, že... Z našeho důkazu plyne Z toho vychází/plyne, že</p>	<p>Argumentum Argumentum firmum/magnum Argumentum afferre Argumento est, quod... Argumentis confirmare/comprobare/ evincere aliquid (<i>nebo akk. + inf.</i>) Argumentum ducere/sumere ex aliqua re/ petere ab aliqua re Argumentum premere Argumenta refellere, confutare Rationem afferre Documentum capere ex aliqua re Probare aliquid/argumentis docere/demonstrare (firmare, confirmare aliquid) /aliquid planum facere Maxima alicuius rei documenta edere Relictis (missis, omissis) iam ceteris argumentis Concludere/colligere/efficere/cogere ex aliqua re Ratio/rationis conclusio efficit Positum est a nobis primum (<i>s akk. + inf.</i>) Hoc posito Hoc probato consequens est Sequitur (<i>nikoli ex quo sequitur</i>), ut/ ex quo, unde, hinc efficitur, ut</p>
<p>Vědecké bádání/spor Bádat (nad něčím) Důkladně/podrobně vykládat Uvádět důvody pro a proti</p> <p>Nemluvit ani pro věc ani proti ní/neuvádět ani důvody pro ani proti Neodporuji,/nepopírám to Být neústupným/Stát si za svým Odporovat někomu/Stavět se proti někomu Dát za pravdu, připustit něco Dát za pravdu Být ve sporu/mít spor/dostat se do sporu/stát se sporným</p> <p>Vyvolat spor v nějaké věci/začít spor o něco Vzejde spor o něco/bude spor o něco</p> <p>Nechat věc nerozhodnutou Mít/vést s někým hádku, spor/být s někým ve sporu Vede se spor o to, zda - či Věc, o kterou běží</p>	<p>Disputatio/quaestio Disputare (de aliqua re, ad aliquid) Subtiliter disputare In utramque partem/in contrarias partes disputare In nullam/neutram partem disputare</p> <p>Non repugno Pertinacem (<i>proti clementem</i>) esse Opponere alicui aliquid Dare, concedere aliquid Sumere (<i>proti reicere</i>) aliquid In controversia esse, versari/in controversiam cadere/in contentionem/in controversiam venire In controversiam vocare, adducere aliquid Res in controversiam vocatur, adducitur, venit In controversia relinquere aliquid Controversiam (contentionem) habere cum aliquo In contentione ponitur, utrum – an Id, de quo agitur/ id quod cadit in controversiam</p>

Urovnat spor	Controversiam sedare/dirimere/componere/ tollere
Rozsoudit/rozhodnout spor	Controversiam diiudicare
Beze sporu/zajisté	Sine (ulla) controversia
To si protiřečí	Haec inter se pugnant/repugnant
On si protiřečí	Secum ipse pugnat/a se ipse dissentit
Zaplést se do protikladů	Pugnantia dicere
Nechápat, nevidět protiklady	Rerum repugnantiam non videre
Mluvit zcela proti něčemu	Longe abhorrere ab aliqua re
Mluvit proti něčemu v souvislé přednášce/souvislém projevu/řeči	Perpetua oratione contra disputare
Myslet si opak, mít opačný názor	Contra putare/contra ea mihi videtur
To svědčí v můj prospěch	Hoc est pro me
Sama věc potvrzuje	Res ipsa docet
Věc mluví sama za sebe	Res ipsa (pro me apud te) loquitur
Věc je dokončena	Res confecta est
Souhlasit, srovnávat, shodovat se s kým	Consentire/idem sentire cum aliquo
Nesouhlasit s někým	Dissentire/dissidere ab/cum aliquo
Všichni jsou v tom za jedno	Omnes in hac re consentiunt
Všichni se na tom shodují	Una et consentiens vox est
Souhlasně/jednohlasně	Una voce/uno ore
Na tom jsme se shodli	Uno/communi consensu
Na tom jsem se s tebou shodl, dohodl	Hoc convenit inter nos
Jak/V čem se to shoduje?	Hoc mihi tecum convenit
Všichni učenci se na tom plně shodují	Qui convenit?
Důslednost	Summa est virorum doctissimorum consensio (<i>pro</i> ti dissensio)
Odporovat si	Constantia (<i>pro</i> ti inconstantia)
Sám sobě odporovat/nebýt důsledný	Inter se pugnare/repugnare
Odporovat někomu	A se dissidere/sibi non constare
Nechat si velmi snadno vyvrátit názor	Dicere contra aliquem/aliquid (<i>nikoli</i> contradicere alicui)
Vyvrátit něco důkladně	Perfacilem rationem reprehendendi habere
Vyslovit něco ve formě důkazů nebo vyvrácení	Refellere et redarguere aliquid
Co lze říci o ...	Aut arguendo aut refellendo dicere aliquid
Předeslat něco	Quid satis dici potest de ...
Rozvinout něco dále	Praepone/praedicere aliquid
Zabývat se něčím důsledněji a podrobněji	Latius aliquid dicendo (scribendo) prosequi
Zůstat stát/zastavit se u detailů/podrobností	Subtiliter et copiose perscribere aliquid
Chtít o nějakém bodě nakonec/naposled	In rebus singulis insistere
pojedenat/nechat si něco nakonec	Aliquid extremum sibi proponere

<p>Písemné památky Římská literatura Znalec latinského jazyka Být v něčem mistr Být znalcem něčeho Specialisté, znalci (matematici) Úsudek znalců Být v něčem zkušený Nebýt znalcem v dané věci Být v něčem úplný začátečník</p>	<p>Litterae ac monumenta/monumenta Litterae Latinae¹ Latinis litteris/latine doctus Artificem esse alicuius rei In aliqua re intelligentem esse Qui profitentur aliquid (mathematicam) Intellegentium iudicium Versatum esse in aliqua re Hospitem esse in aliqua re Alicuius rei rudem esse ac tironem</p>
<p>Historie Zcela nové a staré dějiny/události Ne příliš dávno od naší doby Nejnovější události/dějiny Římské dějiny Mýtické období Staré/nejstarší dějiny Historické období Dějiny lidstva Dějiny (jako vyprávění, tradice, historické bádání a věda) Historické dílo Psát dějiny/historii Historik Stát se historikem Autorita/hodnověrná osoba/zdroj Hodnověrný spisovatel Událost historicky doložená Oddat se/věnovat se dějepisectví Vypůjčit si příklady z dějin Odvolávat se na svědectví z dějin Svědectvy prokázaná tradice/podání Souvislé líčení dějin Krátce shrnout celé dějiny Dějiny vypovídají V dějinách nacházíme... Něco historicky dohovat Plést se v chronologii Zpracovávat něco historicky</p>	<p>Omnis haec et antiquitatis memoria Paulo supra hanc memoriam Horum temporum memoria/res nostra aetate gestae Res Romanae/res a Romanis gestae Heroica tempora Veterum annales/antiquitatis memoria Aetas memoriae fide nota Res humanae/res a genere humano gestae Historia/ rerum gestarum narratio Historiarum libri/annales Res ad historiae fidem describere Rerum scriptor/historiarum scriptor/historicus Rebus conscribendis operam dare/ad historiam se conferre Auctor Auctor fide dignissimus Res historiae fide comprobata Ad historiam (scribendam) se conferre/se applicare Exempla repetere/promere/sumere ex rerum gestarum monumentis Ex annalium monumentis testes excitare Testatior est memoria Perpetua rerum gestarum historia Omnem rerum memoriam breviter complecti (comprehendere) Memoria(e) proditum est Apud rerum scriptores scriptum videmus/scriptum est Monumentis annalium mandare aliquid Temporibus/temporum descriptionibus errare Historice prosequi aliquid</p>

¹ Latinus se říká o jazyku a literatuře, Romanus o národu a státě.

<p>Řečnictví/řečnické umění Oddat se/věnovat se řečnictví Učit řečnictví Schopnost/nadání řečník Síla výmluvnosti Narodit se jako řečník Být obratným řečníkem Být neobratným řečníkem/neobratný v řečnictví/začátečník Být výmluvný, výřečný Být dokonalým řečníkem Vynikat výmluvností</p> <p>Vynikat v řečnictví Být předním/čelným řečníkem</p> <p>Popisovat typ řečníka Věnovat se řečnictví V řečnictví něčeho dosáhnout Stát se velmi slavným řečníkem</p> <p>Ryzí, správná řeč Přesný/bezvadný sloh Špatný/neobratný sloh Projevit/vyložit/pronést své myšlenky Hluboké myšlenky Bohatost a plnost řeči Pěkné vylíčení</p> <p>Složit řeč Mluvit velkolepě, vznešeně Něco nastínit/načrtnout/naznačit Nebýt sto vystihnout vše slovy O něčem začít mluvit, veřejně přednést Určit předmět k rozboru/úvaze/výkladu Neumět (nebýt schopen) vyjádřit své myšlenky řečí Mluvit výmluvně, ozdobně, svobodně, přímo/otevřeně, přesvědčivě, vtipně Mluvit trochu volněji Mluvit o něčem obsírně</p> <p>Mluvit o něčem obecně Dotknout se něčeho/zmínit něco jen povrchně/velmi krátce a jen letmo</p> <p>Zmínit něco jen „pro forma“</p> <p>Pojednat o něčem krátce a výstižně/stručně</p>	<p>Ars dicendi Ad dicendum se conferre Dicendi praecepta tradere Facultas dicendi Vis dicendi Natum/factum esse ad dicendum Facilem et expeditum esse ad dicendum Rudem/tironem ac rudem (<i>proxi exercitatum</i>) esse in dicendo Disertum esse Eloquentem esse Eloquentia (dicendo) valere (excellere)/bonum oratorem esse Dicendi arte florere Multum dicendo valere/ posse eloquentiae principatum tenere/ principem inter oratores locum obtinere Oratorem exprimere (informare) Se ad dicendum dare In dicendo aliquid (consequi) perficere Ad summam gloriam eloquentiae efflorescere Oratio pura/pura et emendata Integritas, sinceritas orationis Oratio inquinata Sententias (verbis) explicare/aperire Sententiae reconditae et exquisitae Ubertas et copia orationis Oratio pulchra/venustas orationis/oratio exornata Orationem conficere Magnifice loqui Adumbrare aliquid Verbis non omnia exsequi posse In medium proferre aliquid Ponere alicui de quo disputet Orationis expertem esse</p> <p>Dicere copiose, ornate, libere, plane/aperte, accomodate ad persuadendum, facete Remissiore genere dicendi uti Copiose et abundanter loqui de aliqua re/pluribus verbis disserere de aliqua re Generatim atque universe loqui de aliqua re Tantummodo perstringere/leviter attingere aliquid/perquam breviter perstringere atque attingere aliquid Tantummodo consuetudinis causa attingere aliquid Breviter strictimque dicere (exponere) de</p>
---	---

<p>O tom je řeč Řeč náhodně k něčemu dospěla Připravit se na řeč Prudká a plamenná řeč Pádná/působivá/důrazná/dojímavá řeč Avšak abychom se vrátili tam, odkud jsme se v řeči odchýlili Mým úkolem je, aby...</p> <p>Obratnost v řeči Chyba v řeči Stanovit/určit téma</p> <p>Stanovení/přednesení tématu Zabývat se tématem Vyslovit se/mluvit vkusně a se smyslem o každém tématu, které bylo předloženo Odběhnout ve své přednášce od tématu</p> <p>Početné publikum nabízí řečníkovi podněty</p> <p>Pohotový člověk Klidný a vyrovnaný tok řeči Horlivou řečí dojít k nerozváznému prohlášení Něco k řeči dodat Dojít k něčemu Moci přizpůsobit styl příslušnému předmětu jednání Připravit se na žalobu Dojmout posluchače obdivuhodnou řečí</p>	<p>aliqua re Id quaeritur Oratio delapsa est in aliquid Orationem commentari (meditari) Oratio celeris et concitata Oratio gravibus verbis ornata Verum ut ad id, unde digressa est oratio, revertamur Mihi propositum est + <i>inf.</i>/ mihi propositum, ut... Volubilitas, solutio linguae Vitium orationis, sermonis/vitium Ponere (proponere) de quo quis disputet (scribat) Propositio Locum tractare, disserere de aliqua re De re omni, quaecumque est proposita, ornate copioseque dicere Ab eo, quod propositum est, (longius) aberrat oratio, egredi (deflectere) a proposito; digredi a causa Studium oratoris in frequentia audientium nititur Homo lingua (in dicendo) promptus Lenis et aequabilis orationis tractus Inter dicendi contentionem inconsultius aliquid proicere Agitari/ in medium proferre aliquid Deferri ad aliquid Ad id, quodcumque agitur, apte congruenterque dicere Accusationem meditari Permoveere animos audientium admirabili dicendi vi</p>
<p>Ukázka</p> <p>Udělat něco názorným/znázornit něco Něco mluví pro mého odpůrce Vysvětlit někomu něco</p>	<p>Rerum, quasi gerantur, sub adspicium paene subiectio Exprimere/patefacere et illustrare aliquid Stat aliquid ab adversariis meis Aliquid alicui probare (<i>nebo akk. + inf.</i>)</p>

<p>Jazyk/psaní Mateřský jazyk Zvyk, obecný způsob mluvení Obyčejný hovor Něco se přičí (je proti) pravidlům latiny</p> <p>Chybné a špatné užívání řeči</p> <p>Neporušená, ryzí latina Umět latinsky Psát latinské stati Překládat Platona Překládat z Platona</p> <p>Toto je z Platonova Phaedona přeloženo do latiny Něco (řeckého) převést do latiny</p> <p>Doslova, doslovně překládat</p> <p>Učit se nazpaměť slovo od slova Brát/chápat něco doslova, ne podle smyslu</p> <p>Skládání vět/skládání period Vazba</p> <p>Pojit se s konjunktivem Bohatství, hojnost slov Nedostatek slov Zastaralá, dvojsmyslná slova To jsou planá slova, pouhé fráze</p> <p>Ani slovem se o někom nezmínit</p> <p>Slovní spor Pro tu věc nemáme výraz Slovo/původ slova odvozovat od...</p> <p>Rozebírat, vykládat slova etymologicky</p> <p>Držet se slov, ne věci Držet se slov Nedržet se slov Slovy/slovně formulovat myšlenky Používat důležitá slova a myšlenky Použít vybrané výrazy Výrazy, které odpovídají našemu jazykovému úzu</p>	<p>Sermo patrius Consuetudo sermonis, loquendi Cottidiani sermonis usus Aliquid a consuetudine sermonis latini abhorret/alienum est Consuetudo vitiosa et corrupta sermonis (<i>proti</i> incorrupta et pura) Incorrupta latini sermonis integritas Latinam linguam scire, didicisse/latine scire Latine commentari Platonem vertere, convertere Ab/de (<i>nikoli ex</i>) Platone vertere, convertere, transferre Ex Platonis Phaedone haec in latinum conversa sunt Aliquid (graecum) latine reddere/sermone latino interpretari Ad verbum transferre, exprimere/verbum e verbo exprimere/verbum pro verbo reddere/totidem verbis transferre Ad verbum discere Ad verbum, non ad sententiam accipere aliquid Compositio/structura verborum Constructio/structura verborum/forma dicendi Adiungi/addi coniunctivo Copia, uberitas verborum Inopia verborum Obsoleta (<i>proti</i> usitata), ambigua verba Haec verba sunt/inanium verborum turba/flumen Ne verbum (<i>nikoli</i> unum) quidem de aliquo facere Verborum concertatio Huic rei deest apud nos vocabulum Verbum ductum esse a ... putare/originem verbi repetere a ... Nomina enotare/verborum origines quaerere, indagare Verba, non rem sequi Verba sequi (consectari) A verbis recedere Sententias verbis finire (definire) Et verborum et sententiarum ponderibus uti Lectissimis verbis uti Verba ad nostram consuetudinem apta</p>
---	--

<p>Slovo „amicitia“ je odvozeno od „amare“ Znamenat totéž Slovo „aemulatio“ může mít kladný i záporný smysl Toto slovo je rodu středního Toto slovo končí dlouhou slabikou</p> <p>Pořádek slov, slovosled Užit podobenství Ironie</p> <p>Karikatura/zkreslení Humor/vtip Příslaví, rčení Staré přísloví praví, že ... Podle přísloví</p> <p>Písemně něco zaznamenat, zapsat, sepsat Písemně vykládat, líčit Stát se spisovatelem</p> <p>Oddat se, věnovat se spisovatelství Začít psát knihu Sepsat knihu</p> <p>Psát populárně Vyjadřovat se velmi populárně, líbivě</p> <p>Něco uveřejnit Uvádět/citovat slavné muže, nějakou skutečnost Stále/znovu/opakovaně se na něco odvolávat Vysvětlit někomu něco Shrnout více vět</p> <p>Vrátit se po tomto odbočení/exkurzu k našemu tématu</p>	<p>Nomen amicitiae/amicitia dicitur ab amando Idem valere/significare/declarare Aemulatio dupliciter dicitur, ut et in laude et in vitio hoc nomen sit Hoc vocabulum generis neutrius est Haec vox longa syllaba terminatur/ in longam syllabam cadit/exit Ordo verborum Simili uti Dissimulatio/verborum inversio/ dissimulancia/ironia dissimulanciaque Imitatio depravata Festivitas/lepos/facetiae/sales/urbanitas Locutio Vetus (verbum) est (<i>s akk. + inf.</i>) Ut est in proverbio, ut/quod/quomodo aiunt, ut/quemadmodum dicitur Litteris mandare/consignare aliquid Litteris persequi aliquid Ad scribendum/ad scribendi studium se conferre Animum ad scribendum appellere, applicare Volumen explicare/librum evolvere Librum scribere/conscribere/configicere/componere Populariter scribere Ad opinionem communem (vulgarem) omnem accommodare rationem In vulgus edere aliquid Summos viros, factum aliquod proferre Saepe recitare aliquid Aliquid alicui probare (<i>nebo akk. + inf.</i>) Plura in unum conducere/plura unum in locum cogere Uti eo, unde digressa est oratio, revertar</p>
--	--

<p>Slovo/význam/smysl Jaký je význam tohoto slova?</p> <p>Co znamená slovo ctnost? Co je to ctnost? Slova stejného významu, synonyma Slovo má širší význam Slovo má užší význam Dát slovu význam</p> <p>Prchlivost definují tak, že je to vášnivá touha se mstít</p> <p>Vlastní smysl slova Přenesený smysl slova Metafora Tropus Být vázán na určitý rytmus/být vázán určitým rytmem Plynout rytmicky Rytmická klauzule Pořadí a vzájemná souvislost věcí</p>	<p>Quid significat haec vox? Quae est vis huius verbi? Quae intellegitur virtus? Quid est virtus? Vocabula idem fere declarantia Vocabulum latius patet Vocabulum angustius valet Sub voce/voci sententiam/vim aliquam subicere Iracundiam sic (ita) definiunt, ut ulciscendi libidinem esse dicant/ ...ut ulciscendi libido sit, iracundiam sic definiunt: ulciscendi libidinem Vocabulum proprium Verbum translatum Translatio Verborum immutatio Certa quadam numerorum moderatione adstrictum esse Numerose cadere Quaedam ad numerosum conclusio Continuatio seriesque rerum, ut alia ex alia nexa et omnes inter se aptae colligataeque sint</p>
<p>Sloh/slovní vyjádření</p> <p>Sloh vznešený, střední, prostý Sloh plynulý/plynný Sloh hrubý, neobratný Sloh nadutý, nabubřelý</p> <p>Sloh prostý/střízlivý</p> <p>Sloh suchopárný, jalový, mdlý Sloh vkusný Sloh uhlazený Hledaný styl</p>	<p>Genus dicendi (scribendi)/oratio/dictio/elocutio Genus dicendi grave/grande, medium, tenue Fusum orationis genus Inconditum dicendi genus Inflatum (tumidum) orationis genus/oratio altius exaggerata Siccitas, sanitas orationis/ verborum tenuitas/oratio subtilis Oratio exilis, ieiuna, arida, exsanguis Ornatus orationis, verborum Elegantia orationis Quaesitum dicendi genus</p>

<p>Vyložit/vylíčit Něco písemně nebo ústně vyložit/vylíčit/vypravovat Vylíčit něčí životopis Popsat něčí život Vylíčit/popsat něčí povahu Něco velmi živě líčit Podat živý obraz něčeho Podat přehled něčeho</p> <p>Podat stručný přehled něčeho</p> <p>Dotknout se jen toho nejdůležitějšího, jen těch nejdůležitějších věcí Dodat výrazu lesk a ozdobnost Někdo umí květnatě líčit Přistoupit k běžnému vyjadřování Něco je větší/příliš velké, než aby se to dalo vyjádřit slovy Vyjasnit něco/objasnit někomu Uhodit hřebík na hlavičku</p>	<p>Exponere aliquid/de aliqua re</p> <p>Vitam alicuius exponere Vitam alicuius depingere De ingenio moribusque alicuius exponere Summo colore aliquid illustrare Ante oculos ponere aliquid In uno conspectu ponere aliquid/ sub unum aspectum subicere aliquid In brevi conspectu ponere aliquid Quasi praeteriens, in transitu attingere aliquid Res summas attingere/summatim aliquid exponere Illustrare atque exornare orationem Redundat oratio alicuius Ad quotidiani genus sermonis accedere Aliquid maius est, quam quod exaequari possit verbis Planum facere alicui aliquid Rem acu tangere</p>
<p>Básnit Skládat verše Básnit s nadšením/rád Neumělá/neupravená báseň Jak řekl Homér Epická/hrdinská píseň/báseň Dramatické básnictví Dramatický básník Tragický/komický básník</p> <p>Bajkař</p>	<p>Poema conferre/facere/componere Versus facere/scribere Carmina/versus fundere Carmen inconditum Ut ait Homerus (<i>nikoli canit</i>) Carmen epicum Poesis scaenica Poeta scaenicus Scriptor tragoediarum/comoediarum <i>také</i> (poeta) tragicus/ comicus Scriptor fabularum</p>

<p>Kniha/korespondence Kniha se připisuje neznámému autorovi Tato kniha pojednává o přátelství</p> <p>Tato kniha obsahuje Na konci knihy Pečlivě psaná, důkladná kniha Vypsat si něco ze spisů Ciceronových</p> <p>Cicero v Laeliovi/ve své knize nazvané Laelius říká Zajímavá kniha Kniha je zachována Kniha se ztratila Úplně ztracená kniha O něčem pojednávat formou dialogu</p> <p>Kniha pojednává o něčem Věnovat někomu knihu Něco prostřednictvím svých knih velebít Něco si zapsat do svých poznámek Uchýlit se do knihovny Číst Platona Uvádět místo z Platona, citovat Platona</p> <p>Studovat Platona V Platonovi čteme</p> <p>V Platonově Phaedonu čteme Náš (<i>nikoli</i> noster) spisovatel praví Cicero se vyjadřuje kdesi takto Čtenáři Písařský omyl, písemné chyby Chybně napsáno, samá chyba Zapečetit list Předčítat list List tohoto smyslu List poslaný Attikovi</p> <p>Dát někomu list pro někoho Někomu list odevzdat, dodat Dopisování si s někým</p> <p>Být s někým v písemném kontaktu Dopisovat si s někým</p>	<p>Liber refertur ad nescio quem auctorem Hic liber est de amicitia/in hoc libro agitur de amicitia Libro continetur In extremo libro Liber accurate, diligenter scriptus Aliquid, multa ex Ciceronis libris excerpere (<i>nikoli</i> excerpere librum) In Laelio (suo)/in eo libro, qui inscribitur Laelius Cicero dicit Liber plenus delectationis Exstat liber Liber intercedit/periit Liber deperditus Librum in disputatione et dialogo de aliqua re scribere Liber est de aliqua re Librum mittere ad aliquem Litteris monumentisque decorare aliquid Aliquid in commentarios suos referre Se abdere in bibliothecam suam Platonem legere Locum Platonis afferre/proferre/laudare (<i>nikoli</i> citare) Platonem legere et cognoscere Apuđ Platonem scriptum videmus/scriptum est In Platonis Phaedone scriptum est Scriptor hoc loco dicit Cicero loco quodam haec dicit Legentes/ii, qui legunt Mendum (scripturae) Mendose scriptum Epistulam signare, obsignare Litteras recitare Litterae hoc exemplo Epistula ad Atticum data/scripta/missa quae ad Atticum scripta est Epistulam dare alicui Epistulam reddere alicui Epistularum commercium/litterae missae et allatae Colloqui cum aliquo per litteras Litteras inter se dare et accipere</p>
--	---

<p>Prospěch/užitek/zkušenost Být k užítku Poskytovat užitek/být užitečný Velmi přispívat k obecnému prospěchu Obrátit ve svůj prospěch/užít ke své potřebě Mít z něčeho prospěch/užitek (hojný)</p> <p>Zachránit někoho Komu to prospívá? V čí prospěch? Pro koho je to dobré? Mít zkušenost</p> <p>Mít velkou zkušenost Víme ze zkušenosti</p> <p>Mít mnoho zkušeností v něčem</p>	<p>Usui/ex usu esse Utilitatem afferre/praebere Multum ad communem utilitatem affere Aliquid in usum suum conferre Fructum (uberrimum) capere/percipere/ consequi ex aliqua re Salutem alicui afferre Cui bono?</p> <p>Prudentem esse in aliqua re/usu praeditum esse Magnum usum in aliqua re habere Usu rerum (vitae/vitae communis) edocti scimus/experti scimus/experti didicimus/usu cognitum habemus Multum et saepe versatum esse in aliqua re</p>
<p>Vděčnost/chvála/zásluha Být povinován díkem/být někomu zavázán díkem Dobrodiní někomu prokazovat</p> <p>Být někomu vděčný Děkovat někomu za něco (slovy) Dobrodiním někoho zahrnovat Chvála/pochvala Chválit někoho</p> <p>Velice někoho chválit Něčí slavné činy oslavovat /chválit Získat (si) všeobecnou chválu Být ke slávě/na oslavu/na pochvalu Proslavit se Kárám tě za to Vyčítat/vytýkat někomu něco Něčí zásluha o něco/někoho Zásluha Bez mé zásluhy/nemám na tom zásluhu Podle zásluh</p>	<p>Gratus animus (<i>proti ingratus</i>) Gratiam alicui debere</p> <p>Beneficium alicui dare/tribuere, beneficio aliquem afficere/ornare Gratiam alicui habere Gratiam alicui agere pro aliqua re Beneficia in aliquem conferre Laus Laudem tribuere/impertire alicui/laude afficere aliquem Eximia laude ornare aliquem Alicuius laudes praedicare Omnium undique laudem colligere Gloriae/laudi esse, laudem afferre Clarum fieri/nobilitari/illustrari Hoc in te reprehendo Exprobare alicui aliquid (de aliqua re) Meritum alicuius in/erga aliquem/aliquid Meritum Nullo meo merito Ex/pro merito</p>
<p>Zmínka Zmínit se o něčem Zmínit se o něčem mimochodem Náhodou se o něčem zmínit Abych byl stručný Stručně/jedním slovem Stručně se něčeho dotknout Více neřeknu Abych zašel ještě dále Abych použil velmi důrazný výraz Abych použil velmi mírný výraz</p>	<p>Mentionem facere alicuius rei/de aliqua re Mentionem inicere de aliqua re/ <i>akk. + inf.</i> In mentionem alicuius rei incidere Ut brevis sim/ ne longus sim Ad summam Breviter tangere, attingere aliquid Nihil dico amplius Ut longius progrediar Ut gravissimo verbo utar Ut levissime dicam</p>

<p>Vkus Vkus jemný, pravý, výborný, vytříbený</p> <p>Tříbit si, zušlechtovat vkus</p> <p>Mít jemné uši a vkus Ta řeč neodpovídala našemu vkusu Upadnout do nevkusu Holdovat dobovému vkusu</p>	<p>Iudicium subtile, elegans, exquisitum, intellegens</p> <p>Iudicium acuere (exacuere), ad iudicandi elegantiam ingenium exacuere</p> <p>Teretes aures habere intellegensque iudicium</p> <p>Oratio longe a nostris sensibus abhorrebat</p> <p>Ab ineptias delabi/deferri</p> <p>Tempori adsentiri</p>
<p>Předmět/látka/věc/otázka Předmět, věc, látka</p> <p>Odchýlit se od předmětu, od tématu</p> <p>Látka k nějakému předmětu, k nějaké práci Poskytnout látku k ozdobě Vrátit se k předmětu Otázka Položit, podat otázku Nechat si otázku položit Vyvstává otázka To je nyní otázkou, o to tu běží Věc, na kterou se nyní ptáme Je to důležitá, těžká otázka Ta otázka mi na mysl přišla Jedná se jen o obecnou otázku, zda...</p> <p>Odpovídat na otázky Odpovídat vhodně se tázajícím Dostat od někoho odpověď Odpovědět v tomto smyslu</p>	<p>Id quod (mihi) propositum est/res proposita/ id quod quaerimus (quaeritur)/ institutum/id quod institui</p> <p>A proposito aberrare/declinare/deflectere/ digredi</p> <p>Materia ad argumentum subiecta</p> <p>Materiam ad ornatum praebere</p> <p>Ad propositum reverti/redire</p> <p>Quaestio</p> <p>Quaestionem ponere/proponere</p> <p>Quaestionem poscere</p> <p>Hoc loco existit quaestio/quaeritur</p> <p>Nunc id quaeritur, agitur</p> <p>Res de qua nunc quaerimus/quaeritur</p> <p>Magna quaestio est</p> <p>Quaerendum esse mihi visum est</p> <p>De ipso universo genere infinita quaestio est, num...</p> <p>Ad interrogata respondere</p> <p>Bene interroganti respondere</p> <p>Responsum ab aliquo ferre/ auferre</p> <p>Respondere in hanc sententiam</p>